

Smaastykker.

V.

Biskop Fr. Münters Erklæring til Kancelliet om Grundtvigs Dimisprædiken.

Meddelt af Biskop Dr. Fr. Nielsen.

Det høje Collegium har i Skrivelse af 18de Aug. befaleet mig at afgive min Erklæring i en Sag, der har vakt megen Opmærksomhed. Det er nemlig den af Candidat Grundtvig udgivne Dimisprædiken, hvorved adskillige af Hovedstadens Præster have fundet sig foranledigede til at indkomme med en Forestilling, i hvilken de i eget og hele den geistlige Stands Navn besvære sig over de dem deri giorte Beskyldninger. Den Opmærksomhed, denne Sag har vakt, (: og den har været saa stor, at tre Oplag af Prædikenen skulle være udsolgte :) opfordrer til ligesaa sindig som upartisk Behandling. Det kan ikke andet end glæde hver den, som har Ærbødighed for Religionen, at en Gienstand, som for faa Aar siden, da fremmet Exempel havde smittet mange blandt vore Medborgere med en høj Grad af Irreligiøsitet, var bleven betragtet med største Ligegyldighed, nu finder saa megen Deeltagelse, og her i en Tid og i en Stad, hvor Gienstandene for den offentlige Opmærksomhed vexe næsten daglig, kunnet vedligeholde sin Nyhed i saa lang Tid. Men paa den anden Side er det og sørgeligt, at maatte erfare, at en ung, vel med Talent begavet, men paa ingen Maade moden Mand, er ubeskeden og ubesindig nok til, ved sit første Fremtræden paa Taler-

stolen at udbryde i Bebreidelser mod dem, hvis Embedsbroder han attraaer at vorde, og taler i en Tone, som den med lang Embeds Erfaring prøvede og med Fortienester udmærkede Olding aldrig vilde have tilladt sig. Sagen er tillige bleven meget delicat, da denne Prædiken er bleven censureret af en Professor Theologiæ, og efter Rygtet en meget ærefuld Dom om den er bleven indført i det theologiske Fakultets Distinctions Protokol. Og denne sidste Omstændighed gjør det dobbelt delicat for mig at afgive min Betænkning om en res semel judicata, da jeg selv har i 20 Aar været Professor theologiæ, og endnu staaer i Collegial-Forbindelse med det theologiske Fakultet. Midlertid er det min Pligt at afgive den Betænkning, det høje Collegium fordrer: Jeg bør altsaa, uden at tage Hensyn til personlige Forholde, allene betragte og bedømme Sagen efter bedste Skjønnende.

Og da kan jeg ikke andet end erklære, efter min Overbevisning: at Prædikenen ei kan frikiendes for at indeholde Anklage mod Geistligheden; det er mod den danske Geistlighed. Thi hvilken anden Geistlighed skulde Forfatteren have meent uden den, han kan have Kundskab om? den tyske, helvetisk, engelske, hollandske eller svenske har han jo ikke havt Lejlighed til at kende, ei heller har han betegnet den paa nogen Maade: Neppe har han og havt Ubesindighed nok til at ville opkaste sig til Anklager mod hele den Protestantiske Kirke i alle dens Confessioner — men han taler om Vore, altsaa de danske, Kirker: og skjøndt han i et af Kiøbenhavns Flyveblade har erklæret, at han ikke har ment alle, men kun Pluraliteten, saa undskylder dette ham dog paa ingen Maade, da den eene Beskyldning er næsten ligesaa stor og anstødelig som den anden. Jeg kan derfor ikke indsee andet, end at den danske Geistlighed har Grund til at ansee sig fornærmet, og groveligen fornærmet, og at følgelig det Skridt, nogle af Kiøbenhavns Præster have gjort, var fremkaldt af retfærdig Smerte.

Ej heller kan jeg finde, at hans Ord kunne admittere nogen anden Forklaring; og skøndt jeg vel kiender den Canon: *Quilibet verborum suorum optimus interpres*, saa bør den dog taale sine naturlige Indskrænkninger, og de almindelige hermeneutiske Love bør blive staaende ved Magt. Ifald nogen i en Declamation, liig denne, havde afhandlet det Spørgsmaal: »hvi er Retfærdigheden forsvunden af Domstolene?» vilde slig en Tale [da] ikke være bleven modtaget, og med Rette modtaget, med højeste Indignation af alle dem, der beklædte Dommer Embedet? og vilde Forfatteren vel have kunnet redde sig for Tiltale med den Undskyldning, at han ikke havde meent vore, men Domstolene i Almindelighed?

Men et andet Spørgsmaal er unægtelig: hvad der vil være at foretage i denne Sag? og her kommer den Omstændighed i fortrinlig Betragtning, at Prædikenen er bleven censureret af en theologisk Professor: og at denne Censur, være den og beskaffen som den ville, ei uden betænkelige Følger kan forandres. Min private Dom over denne Prædiken er vel meget afvigende fra Censors: thi jeg betragter den som en tom Declamation, uden bestemte Ideer, uden Orden, og ved hvis Udarbeidelse Forfatteren ei har havt nogen af de Hensigter, som forudsættes og allene kunne finde Sted ved en Prædiken: da den hverken kan undervise, eller overbeviser om nogen Sandhed, eller røre Hiertet; Men desuagtet maa jeg dog finde det saare betænkeligt, hvis det theologiske Fakultets Censur blev underkiendt; og det smukke Sprog hvori Prædikenen er skrevet, den Varme hvormed den skal være holdt, og den Nødvendighed, i hvilken det theologiske Fakultet ofte har befundet sig, at tage til Takke med maadelige Dimisprædikener, som sædvanlig ere de første Prøvearbejder af dette Slags, kan maaskee indtil en vis Grad tiene til Undskyldning for dens alt for milde Bedømmelse? Ligesom den af Forfatteren, efter Rygtet, til Fakultetet udstædte Erklæring kan ansees som Beviis for, at han begynder at angre sin Ubesindighed.

Jeg kan derfor paa ingen Maade tilraade nogen offentlig Behandling. En Proces vilde blive til Scandal for hele den protestantiske Kirke, og tillige vorde et vigtigt Argument for Protestantismens Fiender. Og hvo skulde vel bedømme Punctum Controversiæ? hvorledes skulle Beviiserne føres paa begge Sider? og hvilken Vished vilde Regieringen have for, at Dommerne, som kunne være ypperlige Jurister uden derfor at være lærde Theologer, kiendte nok til Theologien for med Vished at bestemme, om Anklagen var grundet eller ei. Alligevel bør efter mine Tanker denne Sag ei hendyskes ganske i Søvn. En stor Mængde agtværdige Mænd ere angrebne, ansee sig fornærmede; og ingen fordomsfri Mand vil nægte, at Hr. Grundtvigs Fremgangsmaade har, for at bruge det allermildeste Udtryk, været saare ubeskeden af en ung Mand, der neppe har hørt op at være Lærling, og nu fremstaaer i en Prøveprædiken som Zelot, i den Skoles Aand, der begynder at udbrede sig overalt, ei til Baade for den protestantiske Kirke, da Mysticismus er dens Grundvold, og dens Maxime er, ligesom den Katholske Kirkes: Compelle intrare!

Jeg kan da efter bedste Skjønnende ikke raade til andet, end at behandle Sagen som en disciplinær Sag. Grundtvig er Candidat, som saadan staaer han under det Stifts Biskop, i hvilket han opholder sig, han er tillige Alumnus Collegii Walchendorfiani, og staaer i denne Egenskab under Consistorium: og Cancelliets Befaling enten til vedkommende Biskop, eller, hvad der maaskee i dette Tilfælde var ligesaa rigtigt, til Universitetets Rector, at fordre ham for Consistorium, og der at give ham en skarp og alvorlig Irettesættelse for hans i denne heele Sag brugte Fremgangsmaade, forbunden med en ligesaa alvorlig Erindring om for Fremtiden at vogte sig for deslige Ubesindighed, forekommer mig at være det lemfældigste og maaskee tillige meest passende Middel til at giøre Ende paa denne ubehagelige Sag. Thi saasnart den behandles som en disciplinær Sag, er den ikke mere Gienstand for Lovene,

og de juridiske Former komme her ikke i Vejen: og hvorfor skulde dette ikke finde Sted hos Grundtvig, da hverken det akademiske Scepter eller Hyrdestaven ere væbnede med Sværdets Odd? Skulde han endnu opholde sig i Sielland, og det høje Collegium ville tillægge mig Befaling at give ham denne Irettesættelse, ønskede jeg tillige, at det maatte skee coram testibus, nemlig Stadens 2de Provster. I ald Fald udbeder jeg mig gunstig Meddeelelse om Sagens Udfald, da jeg siden agter i et fortroligt Hyrdebrev til Stiftets Geistlighed at afhandle nogle med denne Sag beslægtede Materier.

Men forresten tør jeg nære det glade Haab, at denne Tildragelse vil stadfæste hos det høje Collegium den Yndest, hvormed de bærer Pastorseminariet. Saadanne Exempler gjøre det indlysende for alle, hvor gavnlig denne Indretning er. Thi det var dog en absolut Umulighed, at nogen paa Seminariet dannet Candidat kunde vise saadan Uvidenhed om en Prædikens sande Hensigt og Beskaffenhed, eller saadan Ubeskedenhed, som Forfatteren af den her omtalte Dimisprædiken! —

Kløbenhavn d. 8. September 1810.

allerærbødigst
Münter.

Til

Det Kongelige Danske Cancellie.

Efter Originalen i Rigsarkivet.
